

JĀZEPS GRIŠĀNS

(1891–1988)

Jāzeprs Grišāns dzimis 1891. gada 18. novembrī Orehovkas pusmuižā pie Kaunatas. Bija cēlies no pazīstamās Grišānu cilts. Jāzeprs bija vecākais no pieciem dēliem. Tēvs bija samērā turīgs un centās saviem bērniem dot labu izglītību.

Pēc vietējās un pilsētas skolas beigšanas Rēzeknē 1907. gadā Jāzeprs Grišāns dodas uz Pēterpili, kur absolvē grāmatvedības kursus. 1911. gadā viņš iestājas Pēterpils Garīgajā seminārā. Ar viņu kopā mācās B. Sloskāns un P. Strods (vēlākie bīskapi), Vitālijs Trepša, Staņislavs Kambala un citi.

1916. gadā pēc ordinēšanas atgriežas dzimtenē un sāk vikāra gaitas Preiļos pie P. Bružas. Kad prāvests P. Bruža spiests kara apstākļu dēļ Preiļus atstāt, jaunais vikārs ir Preiļu prāvests. Būdams stingra un nelokāma rakstura cilvēks, viņš daudz izdarīja draudzes labā. Pēc 1917. gada revolūcijas notikumiem viņš nonāca konfliktā ar vietējiem varasvīriem un bija spiests meklēt patvērumu gan pie labiem cilvēkiem, gan slēpties mežos un purvos.

Nodibinoties Latvijas brīvvalstij, J. Grišāns atkal atgriezās Preiļos un kalpoja par vikāru līdz 1920. gadam, kad tika norīkots uz Daugavpili par skolu kapelānu.

No 1921. līdz 1924. gadam viņš ir prāvests Kārsavā, tad vienu gadu kalpo Ilūkstē un Bebreņē, pildīdams prāvesta un dekāna pienākumus. 1926.–1929. gadā J. Grišāns ir dekāns Dagdā.

Dažus gadus vēlāk viņš dodas ceļojumā uz Čehoslovākiju, Austriju, Poliju, Itāliju un Šveici. Pēc atgriešanās viņu metropolīts A. Springovičs ieceļ par dekānu Rēzeknē. Jāpiezīmē, ka metropolīts cienīja J. Grišānu, lai gan citiem nebija tik viegli pieejams. Rēzeknē J. Grišāns izvērta plašu darbību. Pilsētas tuvumā viņš nopirka zemes gabalu, nodibināja saimniecību, uzcēla divstāvu namu, kurā izvietoja nespējnieku un bērnu patversmi «Tikumi».

1934. gadā J. Grišāns iestājās marijaņu kongregācijā, novicija laiku pavadīja Marijampolē, Lietuvā. 1935. gadā viņš devās studijās uz Romu un izglitējās Angelicum universitātē. Pēc studiju pabeigšanas J. Grišāns devās uz Palestīnu, kur apceļoja svētās vietas. Atpakaļceļā dekāns J. Grišāns smagi saslima. Varšavā viņam izdarīja sarežģītu operāciju. Pēc izveseļošanās viņš atgriezās Latvijā, bija prāvests Viļānos un Rēzeknē, marijaņu kongregācijas priekšnieks Latvijā, kā arī tipogrāfijas «Dorbs un Zineiba» vadītājs. Brīvajos brīžos piepalīdzēja priesterim J. Kārklem Rēzeknes Sāpju Dievmātes baznīcas būvbarbu pabeigšanā. 1938. gada 24. februārī J. Grišāns salika mūža solījumus marijaņu kongregācijā.

1944. gadā viņš izbrauca uz Vāciju, bet 1945. gadā devās uz Romu, kur pildīja kādu laiku visas pasaules marijaņu kongregācijas priekšnieka pienākumus. No 1948. līdz 1953. gadam viņš mājāja Argentīnā, kur darbojās Buenosairesā un Rosario. 1953. gadā viņš ir Amerikas Savienotajās Valstīs, kur pie Čikāgas iesāka celt katoļiem veco ļaužu mītni. Bet tas neveicās. Viņš pārcēlās uz Stokbridžu, kur rakstīja memuārus «Pa atmiņu stygom» (I–III), «Īlaid». Daudz lūdzās un pavadīja mūža pēdējos 23 gadus.

1988. gada 24. februārī Jāzeps Grišāns slēdza acis uz mūžiem. 29. februārī uz mūža mājām viņu izvadīja vietējais bīskaps un vairāk nekā 24 priesteri, to skaitā trīs latviešu priesteri: prelāts A. Goldikovskis, B. Baginskis un A. Justs. Bērēs ieradās ap 30 latviešu. Kapsētā vietu priesteris bija izvēlējis pats un ik dienas pie tās lūdzās. Mirstot viņš esot divreiz pacēlis saliktās rokas, it kā izdarot pacelšanu Svētās Mises laikā.

Avots:

Budže, Alberts. Latvijas Romas katoļu priesteri / Alberts Budže.- Rēzekne : Latgales kultūras centra izdevniecība, 2010. – 2. sēj.- 84. – 85. lpp.